

Professionaalid Klassikaraadiole: kindlasti on olemas paralleeluniversum, kus Triin Lellep on ooperilaulja

menu.err.ee
14.12.2019 17:58
Lisete Velt

Estonia teater
Ooper

Eesti ooperielu sai hiljuti harvaesineva tähelepanu osaks, kui avalikkuse ees figureerinud Triin Lellepit esitleti meedias Euroopat vallutava ooperitähena. Ülistav meediakajastus kutsus esile professionaalide pahameele, mis tipnes 27 laulja ühisavaldusega Eesti ajakirjandusele. Klassikaraadio saates "Helikaja" vahetasid mõtteid ajakirjanik Vilja Kiisler, laulja Maria Listra ning laulja ja helilooja Tõnis Kaumann.

Millise kaaluga on ajakirjaniku sõna ja kas meedia on võimeline ühte eluvaldkonda, antud hetkel siis ooperimaailma, devalveerima?

Vilja Kiisler: Meedia iseenesest teataval viisil devalveerib kõiki valdkondi, millest ta kirjutab, kui niimoodi väga üldiselt ütelda. Praegusel juhul ma arvan, on kõige olulisem teha vahet meelelahutusmeedial ja ajakirjandusel, eelkõige siis uurival ajakirjandusel. Ma saan aru, et ooperilauljate pahameel tipnes Kroonika kaanelooga. Tegelikult, kui vaadata seda aegrida, siis Triin Lellep, kellest me siin täna räägime või kelle kaasuse põhjal me hakkame üldistusi tegema, on saanud meediakajastust ka päris paljudes teistes kanalites ja nimelt veel enne seda, kui ta Kroonika kaanele jõudis. Kui seda aegrida vaadata, siis interneti otsingu põhjal esimene oli Elmari hommikuprogramm 24. septembril. Järgnes Tartu Postimees 27. september, siis oli "Hommik Anuga" ERR-is 6. oktoobril, "Kaks kanget" TV3-s 11. oktoobril, Arteri lugu 25. oktoobril ja alles siis tuli Kroonika kaanelugu, mis nähtavasti oli siis see viimane tilk karikas.

Kui neid kanaleid vaadata, siis enamik neist on sellise meelelahutusliku kallakuga. Ja need kindlasti ei ole ükski uuriva ajakirjanduse näited. Parimal juhul loomulikult ka meelelahutusmeedia järgib fakte väga täpselt, aga asjad on siiski selles mõttes erinevad, et seesama Kroonika, ta tõepoolest on eelkõige meelelahutusväljaanne, ta ei tegele mitte sellega, et kõiki asjaolusid täpselt reastada, viimseni järele uurida, kas iga sõna vastab tõele, mis on eetrisse läinud või kaanele jõudnud. Ta tegeleb inimeste lugude jutustamisega ja ma arvan, et kui Ingrid Veidenbergi juurde läheb mõni ooperilaulja ja ütleb, et ta on valmis samuti rääkima oma eraelust ja võib-olla on tal kuskil isegi mõned alasti fotod välja pakkuda, nagu Triin Lellepil näiteks olid, siis ei ole kindlasti mingit probleemi esikaanele pääsemisega.

"Kui Ingrid Veidenbergi juurde läheb mõni ooperilaulja ja ütleb, et on valmis samuti rääkima oma eraelust ning võib-olla on tal kuskil

isegi mõned alasti fotod välja pakkuda, nagu Triin Lellepil näiteks olid, siis ei ole kindlasti mingit probleemi esikaanele pääsemisega."

– Vilja Kiisler

Selles mõttes ma ooperilauljate pahameelt mõistan inimesena ja kultuuri vastu huvitundva ajakirjanikuna vägagi. Aga ma paneksin neile ka südamele, et meelelahutusmeedial ja päris, uurival ajakirjandusel on põhjust vahet teha ja need kaks on eri asjad. Triin Lellepil oli lugu, ta on Kroonika jaoks suurepärane persoon, lausa unistuste näide. Just sellistest inimestest meelelahutusmeedia kaanelugusid teebki. Ja ei saa ju panna Triin Lellepile ka otseselt pahaks seda, et ta tõenäoliselt on ise võtnud kontakti. Alati otsustab ajakirjanik, kas see lugu, mida ta tahab rääkida, väärib esitamist või mitte ja praegusel juhul kõik need nimetatud on leidnud, et ta väärib esitamist.

Kõige olulisem siinkohal oleks teha vahet ajakirjandusel, rõhuga jälle sõnal uurival ajakirjandusel ja meelelahutusmeedial. Nad kõik on inimeste peas kuidagi muutunud üheks ajakirjanduseks või üheks meediaks, aga väga tervislik oleks neil ikkagi vahet teha.

Tundub, et põhiasi, mis siin on ärritanud, on võib-olla fakt, et ükskõik, mis loo inimene rääkis, enda loo, ta tuli areenile kui ooperilaulja. Ma saan aru, et see on see määratlus, mis professionaale ärritab. Maria ja Tõnis, teie muusikutena, kas teie jaoks on problemaatiline see, et inimest presenteeritakse ooperistaarina, kes seda ei ole?

Maria Listra: Probleeme on siin palju minu jaoks. Ühtlasi võin ka öelda, et see pahameel ja Kroonika ei puutunud üldse kokku. Mina olin selles omavahelises dialoogis väga sees teiste lauljatega mõlemast teatrist ja Kroonika kaanelugu ei käinud isegi läbi. Sinna ta kuulubki ja see kuidagi tundus loogiline, et see on temaatika, mis seal võib olla. Küll aga situatsioon selle Arteri kaanelooga, mis oli täpselt samal ajal, kui rahvusvaheline ooperipäev, tekitas väga vastakaid tundeid. Kas tõesti poleks sellisel päeval võimalik kajastada kedagi teist?

Ühtlasi lauljad, mina kaasa arvatud, ei võtnud Arteri kaanelugu kui sellist kerget meelelahutust. Sellel on olnud mingisugune prestiiž, mingisugune auasi olla seal kaanel. See oligi selle pahameele kulminatsiooniks tegelikult.

Minu jaoks on küsimus selles, et me kõik võime ju öelda igasuguseid asju, aga nii lihtne kasutada sellist asja nagu Google. Lihtsalt kontrollida mingisuguseid baasfakte. Mina Triinu poole ei vaata absoluutselt. Tema ongi teinud oma tööd, tema on teinud seda, mis tema peab õigeks, viljelenud oma kunsti ja

kultuuriperspektiivi ja teinud meelelahutusmuusikat. See on väga tore.

Aga just seesama küsimus, et need inimesed, kes on seda kajastanud, on pidanud seda kajastusvääriliseks ja kui need asjad, mida on kajastatud, on faktipõhiselt mittekorrektseid, siis mina ei vaata absoluutselt Triinu poole, vaid just nende erinevate väljaannete suunas.

"Situatsioon Arteri kaanelooga, mis oli täpselt samal ajal, kui rahvusvaheline ooperipäev, tekitab väga vastakaid tundeid. Kas tõesti poleks sellisel päeval võimalik kajastada kedagi teist?" – Maria Listra

Kõik asjad ei ole ju subjektiivsed, mingid faktid on faktid ja mingid asjad ei ole faktid. See oli see, kust tuli pahameel.

Tõnis Kaumann: Mille järgi tänapäeval seda vahet üldse peaks tegema? See vahe on näiteks ka minu jaoks hägune. Ma ise olen avastanud kontrollimata fakte igalt poolt ja inimese elu on ju teatud pikkusega, nii et me ei saa ju lugeda kõiki asju ajalehest, hakata otsima allikaid ise, sest see ei ole võimalik, meil ei jagu elupäevi selleks.

Vilja Kiisler: Meedial teatavasti ongi eriline roll selles, kuidas info liigub ja kuidas seda vahendatakse. Meedia roll on viimaste aastate jooksul väga-väga oluliselt muutunud.

Kui me vaatame ka nii-öelda tavalist online-meediat, siis me näeme, et järjest sagedamini on uudis see, mida keegi ütles ja see on tegelikult kahetsusväärne. Uudis peaks olema ikkagi sündmus. Seda omalt poolt toidavad ka poliitikud, kes sageli teevad ju avaldusi ka Facebookis, sest neile meeldib, et keegi seda ei toimetata ja ajakirjanikel on väga mugav sealt võtta, mida keegi ütles. See on laiem fenomen, mis tegelikult oluliselt mõjutab seda, mismoodi me saame aru, mis on ajakirjandus. Ja see mõjutab ka seda, mismoodi me üldse mõistame maailma, sest ajakirjandus on ju vahendaja, aga tema vahendaja roll on oluliselt muutunud.

Ka Triin Lellep on väga osav sotsiaalmeedia kasutaja. Vaatasin, tal on suurepärase Instagrami konto, Facebookis loomulikult on konto, Twitterit ma ei tea, see enamasti orienteerub sõnalisele sisule, mitte piltidele. Kõik noorema põlvkonna inimesed, kes tahavad elus kuhugi jõuda, teavad väga täpselt, kui oluline on pilt. Kui oluline on visuaalne pool ja selles mõttes on raske inimesele pahaks panna seda, kui ta ennast turundab selle kaudu, mis ta on. Tõsi, ta unustab selle juures muidugi ära selle, et noorus ja ilu, mida ta praegu enese tugevate külgedena esile toob, on muidugi kaduv suurus. Me inimestena oleme kõik oma elukaare ees võrdsed.

Maria Listra: Siinkohal tuleb öelda, et Ekspressi artikkel mulle väga meeldis, sest see oli uuriv kultuuriajakirjandus ja sellist asja nii suures mahus pole tükil ajal mina näinud. See tundus miski, mis on õige ja vajalik. Sellele järgnes erinevates portaalides tagasisidet, et lauljad, kes võtsid sõna, on lihtsalt kadedad, sest neil pole tähelepanu.

Mina tõesti ei tunne, et ma oleks oma elu jooksul ilma jäetud meedia tähelepanust. Minu terve kasvamine toimus selle sees. Ja seda enam ma tunnen, et ma saan suhteliselt neutraalse filtriga vaadata seda. Ma ei tunne, et mind oleks mingisugusest kaanest ilma jäetud. Mina olen ka Kroonikast läbi käinud ja olen ka Arteris olnud.

Seda enam jällegi küsimus ei ole selles, kuidas keegi ise ennast presenteerib. Küsimus ikkagi on nendes väljaannetes. Arteri kaas ilmus päev pärast seda, kui oli Estonia kontserdisaalis Vikerlaste gala ("Vikerlastest sündinud ooper"). Kui vaadata meedias ringi, siis selle kajastus, kuigi saal oli peaaegu täis, oli ikkagi tegelikult minimaalne. Seda vahtu on võimalik tekitada ka asjade ümber, mis on olulised ja on mingid väljaanded, kes peaks natukene aduma seda kultuurilises mõttes, mis on oluline ja mis ei ole.

Tõnis Kaumann: Kui palju Andrea Bocelli on ooperilaulja selle sõna otseses mõttes, on samasugune teema. Ma Triin Lellepi Youtube'i mõnda vokaalesitust kahjuks kuulasin ja kuigi ma pole endas ka väga kindel - kindlasti on olemas mingi paralleeluniversumi variant, kus ta on ooperilaulja, võib-olla selles universumis mitte nii väga. Seal ikkagi oli asi väga kaugel.

Vilja Kiisler: Kahetsusväärne minu meelest on see, et kultuurile pöörab ajakirjandus tõepoolest erakordselt vähe tähelepanu. On olnud ajad, kus kultuurilisasid on olnud oluliselt rohkem ja mul on viimasel ajal olnud õnne teha intervjuusid kirjanikega, kes kõik kurdavad nagu üks mees, et kriitikat on jäänud väga väheks ja erakordselt väheks on jäänud professionaalset kriitikat. Sellel lihtsalt ei ole tribüüni. Ma arvan, et ooperilauljad tunnevad sedasama, nad ei saa vajalikul määral professionaalset tagasisidet. See nähtus minu meelest iseloomustab peaaegu kõiki kultuurivaldkondi. Sellise professionaalse tagasiside võimalus on suuremalt jaolt silmast silma. Laiem fenomen on tõesti see, et on ajastu, kus igaüks võib esitada ennast ükskõik kellena. Ja ajakirjandus neelab väga kergesti selle alla.

Kes on ainus tšellist, keda teab Delfi lugeja? Loomulikult on see Silvia Ilves ja mitte sellepärast, et oleks käinud Silva Ilvese kontsertidel, vaid sellepärast, et tema eraelust ilmub igasuguseid meelelahutuslugusid. Ooperilauljatest näiteks Elina Nechayeva. Kas kõik need inimesed on teda kuulanud? Ei, kindlasti mitte. Kõik

teavad seda, et ta käis Eurovisioonil ja tema kleidiga oli mingi jama, oli tarvis palju raha, et sinna Eurovisioonile minna. Annely Peebo, tõsiseltvõetav ooperisolist, aga teatakse ju selle järgi, et ta juhtis Eurovisiooni koos Marko Matverega pärast seda, kui Dave Benton ja Tanel Padar olid suutnud Eurovisiooni võidu Eestisse tuua. Ka näiteks Pirjo Levandi. Vaevalt teab Delfi lugeja seda, et tegemist on ooperilauljaga, teda tuntakse tema eraeluliste seikade kaudu, mida ta on olnud nõus jagama meelelahutusmeediaga.

"Ma Triin Lellepi Youtube'i mõnda vokaalesitust kahjuks kuulasin ja kuigi ma pole endas ka väga kindel - kindlasti on olemas mingi paralleeluniversumi variant, kus ta on ooperilaulja, võib-olla selles universumis mitte nii väga. Seal ikkagi oli asi väga kaugel." – Tõnis Kaumann

Maria Listra: See on tõsi, aga see, kuidas kedagi tuntakse läbi Delfi, on üks asi. Annely puhul on teada, et tegemist on Viinis resideeriva lauljaga, kellel on väga palju mainekaid projekte. Samamoodi Silviaga, kelle näol on tegemist fantastilise tšellistiga. Kui teda tuntakse tänu mingisugustele muudele trikkidele, siis see ju iseenesest ei tee temast vähem tšellisti. Silvia ongi väga hea näide sellest, et ta on laiemas meedias väga aktiivne, aga ta sellegi poolest on tšellist, väga hea tšellist ja see on fakt.

Korra lähen tagasi Andrea Bocelli nime juurde ja näiteks Sarah Brightman. Neid ei müüdnud nime all opera singers sellepärast, et nad ei olnud seda. Selle jaoks on teistsugune fraseoloogia, mis on siis crossover artist. Aastaid murrann pead. Üleskutse nüüd lingvistidele. Meil on vaja eesti keeles tekitada sama fraas, mis tähendaks crossover-žanrit. Praegu on situatsioon, kus on mingid lauljad, kellele kõige parem tiitel on ooperilaulja, sest nad popi ei viljele ja klassikaline solist tundub lohisev. Seesama väljend crossover on puudu meie keeleruumist. See tekitab situatsiooni, kus ooperitäht tundub väga glamuurne väljend, mida kasutada.

Tõnis Kaumann: Sa ütlesid, et me ju teame, et Silvia Ilves on suurepärase tšellist. Täitsa ühinen selle mõttega. Meie siin teame, aga selles ongi asi, et suurem publik teab ka, et Triin Lellep on ooperisolist.

Maria Listra: Suurem publik teab seda sellepärast, et mingi hetk on keegi kuskil väljaandes pannud selle komakoha taha. Kui ajakirjanik paneb kirja, et Silvia Ilves on tšellist, siis see on faktipõhiselt korrektne. Laiem üldsus teab seda, mida talle edasi antakse.

Kuidas ikkagi tuvastada seda päris artisti? Maria, sa ütlesid: "Silvia Ilves on tšellist, see on fakt." Kes siis on ooperilaulja? Meil on inimene, kes esitab ennast ooperilauljana. Kuidas me saame

kindlad olla, kuidas ajakirjandus saab kindel olla, et tegemist on päris ooperilauljaga?

Tõnis Kaumann: Kui ma saatesse tulin, ma korraks uurisin seda Triin Lellepit. Ja tõesti - selle kontroll, et ta pole kunagi ooperis laulnud ja paari Youtube'i katke vaatamine, see võttiski mõne üksiku minuti.

"Kes on ainus tšellist, keda teab Delfi lugeja? Loomulikult on see Silvia Ilves ja mitte sellepärast, et oleks käinud Silva Ilvese kontsertidel, vaid sellepärast, et tema eraelust ilmub igasuguseid meelelahutuslugusid." – Vilja Kiisler

Eesti Ekspressi artiklis on välja toodud operabase.com. See annab ülevaate, kas inimene on olnud ooperilavadel. Kas kõik inimesed, kes seal kirjas on, on head ooperilauljad? Kas see kunstivaldkond ei ole natukene keerulisem?

Maria Listra: Muidugi on. Tänu sellele Postimehe artiklile, kus pealkiri oli, et Triin Lellep teeb maailmas ooperirevolutsiooni, osad muusikud vaatasid Operabase'ist järele, kas ta on midagi teinud. Ei olnud ja siis raske on teha maailmas ooperirevolutsiooni. Jällegi mitte Triinu sõnad, vaid see oli ajakirjaniku pandud pealkiri. Kuidas sa teed midagi, mida sa ei tee? See, kas keegi on milleski hea või mitte, jääb juba professionaalse kriitika valdkonda.

Vilja Kiisler: Tegelikult võiks seda Lellepi juhtumit käsitleda positiivselt peaaegu kõigi osapoolte jaoks. Esiteks muidugi Lellepi enda jaoks, kes sai palju tähelepanu, ei salanudki üldse, et tal on selle üle hea meel. Ja miks siis mitte elada kaasa noore inimese unistusele? Muide, kui neid tekste lugeda, siis ta suuresti räägib sellest, et ta on läbimurde lävel ja tegelikult esitab oma unistusi. Minu meelest ei ole selles midagi halba, kui keegi unistab suurelt, räägib neid lugusid ka meelelahutusmeediale ja teised saavad ka nendest unistustest osa. Teisest küljest me räägime ooperist ja sellest küsimusest, keda võiks nimetada ooperilauljaks ja mu meelest on väga tähtis, et see küsimus on tõstatunud. Mul on väga hea meel, et ooperilauljad selle avalduse tegid, sest muidu me ei istuks täna siin, ei arutaks selle üle. Ja võib-olla läheb mõni inimene ooperit vaatama selleks, et teada saada, mis päris ooper on, kui ta on saanud aru, et äkki Lellep päris ooperilaulja ei ole.

Mul oleks tegelikult hea meel, kui selline professionaalne suhtlemine meediaga laieneks ka teistele valdkondadele. Miks ei võiks kirjanikud vahel välja öelda, et see inimene, kes ennast kirjanikuna esitleb, olgu tal 45 raamatut, ta ikka ei ole kirjanik? Nad võiksid seda öelda.

